

Toimintamalli Akwé: Kon -ohjeiden soveltamisesta Metsähallituksen ja Saamelaiskäräjien välisessä yhteistyössä

1. Biodiversiteettisopimus ja saamelaisten perinteinen tieto

Suomi on ratifioinut biodiversiteettisopimuksen vuonna 1994¹. Sopimuksen tarkoituksena on turvata luonnon monimuotoisuuden säilyminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä geenivarojen käytöstä saadun hyödyn oikeudenmukainen ja tasapuolinen jako². Sopimus tunnustaa alkuperäiskansojen läheisen ja perinteisen riippuvuuden biologisista luonnonvaroista sekä alkuperäiskansojen perinteisen tiedon merkityksen luonnon monimuotoisuuden suojelulle. Erityisesti sopimuksen artikkelit 8(j) ja 10(c) käsittelevät alkuperäiskansojen perinteistä tietoa, käytänteitä ja innovaatioita:

8(j): *Kunkin sopimusosavaltion tulee kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti kunnioittaa, suojella ja ylläpitää biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön kannalta merkittävää alkuperäiskansojen ja perinteisen elämänmuodon omaavien paikallisyhteisöjen tietämystä, innovaatioita ja käytäntöjä, sekä edistää ja laajentaa niiden soveltamista tämän tietämyksen, innovaatioiden ja käytäntöjen omistajien luvalla ja myötävaikutuksella sekä rohkaista tämän tietämyksen, innovaatioiden ja käytäntöjen käytöstä saatujen hyötyjen tasapuolista jakamista*

10(c): *sopimusosapuolten tulee suojella ja kannustaa biologisten resurssien perinteistä käyttöä perinteisten kulttuuristen tapojen mukaisesti, jotka soveltuvat suojelun ja kestävän käytön vaatimuksiin.*

Suomessa alkuperäiskansoja ja paikallisyhteisöjä käsittelevät artikkelit koskevat saamelaisia. Sopimus velvoittaa Suomea turvaamaan saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvän perinteisen tiedon, käytänteet ja innovaatiot sekä perinteisten luonnonkäyttötapojen säilymisen.

Vakiintuneessa oikeuskäytännössä saamelaisten perinteisinä elinkeinoina pidetään poronhoitoa, kalastusta, metsästystä, keräilyä sekä saamen käsitöitä (duodji). Saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvä tieto on luonteeltaan käytännönläheistä ja ilmenee erityisesti saamen kielessä, ympäristösuhteessa ja elinkeinoissa.³ Artikla 8 (j) -työryhmä on laatinut yleisen määritelmän saamelaisten luonnon monimuotoisuuteen liittyvästä perinteisestä tiedosta: ”Saamelainen luonnon monimuotoisuuteen liittyvä perinteinen tieto ilmenee saamelaisessa luonnonkäytössä ja perinteisten saamelaiselinkeinojen harjoittamisessa eli poronhoidossa, kalastuksessa, metsästyksessä, keräilyssä ja käsityössä sekä luontosuhteessa. Tieto välittyy saamen kielen luontoon, maastoon, säähän, poronhoitoon, käsitöihin, pyyntiin ja kalastukseen liittyvässä terminologiassa sekä saamenkielisissä paikannimissä. Perinteistä tietoa siirretään tietoisien opettamisen, vanhemmilta sukupolvilta saadun mallin, joikujen ja suullisen kertomaperinteen kautta sekä poronhoito-, kalastus-, keräily-, käsityö- ja metsästyskäytänteissä”. Saamelaisten perinteinen luonnonkäyttö perustuu saamelaiseen

¹ Yleissopimus biologisesta monimuotoisuudesta 1992, Suomessa tullut voimaan 1994 (SopS 78/1994)

² Yleissopimuksen artiklan 1 mukaan tähän kuuluu myös asianmukainen perintöaineksen saanti ja asiaankuuluvan teknologian siirto, ottaen huomioon kaikki tähän ainekseen ja teknologiaan kuuluvat oikeudet, sekä asianmukainen rahoitus.

³ Saamelaisten perinteisten elinkeinojen nykytilanne Suomessa - Biodiversiteettisopimuksen seurantaindikaattorien taustoitus. Saamelaiskäräjät 2017.

arvomaailmaan, sosiaaliseen järjestelmään ja tapaoikeuteen. Luonnonkäyttö on erilaista eri saamelaiselinkeinoissa. Luonnonkäyttö riippuu myös maantieteellisistä ja luonnon olosuhteista.⁴

Vapaaehtoiset Akwé: Kon -ohjeet on hyväksytty biodiversiteettisopimuksen seitsemännessä osapuolikokouksessa. Ohjeet ovat osa biodiversiteettisopimuksen toimeenpanoa. Akwé: Kon -ohjeiden tarkoituksena on turvata luonnon monimuotoisuuden, alkuperäiskansojen luontosuhteen sekä perinteisen tiedon säilyminen, sekä turvata alkuperäiskansan täysipainoinen osallistuminen hankkeiden ja suunnitelmien kaikkiin vaiheisiin, ml. valmisteluun, vaikutusten arviointiin sekä päätöksentekoon, toimeenpanoon ja seurantaan. Akwé: Kon -ohjeet ovat menettelytapa, jota tulisi noudattaa suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön, kansainvälisen oikeuden ja muiden kansainvälisten velvoitteiden kanssa yhdenmukaisella tavalla, alueen olosuhteisiin soveltuvalla tavalla sekä siten, ettei luonnon monimuotoisuutta vaaranneta.

Suomessa Akwé: Kon -ohjeet on tarkoitettu sovellettavaksi saamelaisten kotiseutualueella toteutettavien sellaisten hankkeiden ja suunnitelmien kulttuuri-, ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arvioinneissa, jotka voivat vaikuttaa saamelaiskulttuuriin, -elinkeinoihin ja kulttuuriperintöön. Akwé: Kon -ohjeita noudattamalla voidaan merkittävästi edistää biodiversiteettisopimuksen tavoitteiden toteutumista, sillä alkuperäiskansa voi osallistua itseään koskeviin tai heihin vaikuttavien hankkeiden tai suunnitelmien kaikkiin vaiheisiin, ja siten perinteinen tieto, innovaatiot ja käytänteet voidaan ottaa osaksi suunnitteluprosessia ja hankkeiden ja suunnitelmien haitalliset vaikutukset alkuperäiskansalle tunnistaa ja ottaa asianmukaisesti huomioon päätöksenteossa.

2. Akwé: Kon -ohjeet ja niiden soveltaminen Metsähallituksessa

Metsähallituksen toiminnassa Akwé: Kon -ohjeet soveltuvat parhaiten sovellettavaksi maankäytön suunnitteluprosesseihin. Tällaisia prosesseja ovat esimerkiksi erämaa- ja luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien sekä luonnonvarasuunnitelmien laadinta.

Akwé: Kon -menettelyä on sovellettu toimintamallin laatimisen jälkeen laadituissa tai päivitettyissä erämaa-alueiden (Hammastunturi, Käsivarsi, Pulju, Vätsäri), kansallis- (UK-puisto) ja luonnonpuistojen (Kevo, Malla, Sompio) hoito- ja käyttösuunnitelmissa. Metsätalous Oy on käyttänyt Akwé: Kon -menettelyä Juutua-Tuulispää erityisalueen suunnittelussa.

Metsähallituksen ja Saamelaiskäräjien sopiman Akwé: Kon -toimintamallin on koettu parantavan suunnittelua ja siihen liittyvää arviointia suunnitelman vaikutuksista saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin. Ohjeita noudattamalla kielteisiä vaikutuksia voidaan vähentää.

Vaikutustenarviointi muuttuu osaksi suunnittelua ja saamelaiskulttuuriin kohdistuvat vaikutukset voidaan arvioida täsmällisemmin ja luotettavammin. Tarvittavat muutokset suunnitelmaan voidaan tehdä eri vaiheissa suunnitelman laadintaa. Metsähallituslain perusteluissa on viitattu Metsähallituslain liiketoiminnalle asetettuun yleisiin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin siten, että luonnonvarasuunnitelmaa laadittaessa arvioidaan suunnitelman vaikutukset saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin. Tämä kulttuuristen vaikutusten arviointi toteutetaan Metsähallituksen ja Saamelaiskäräjien yhdessä kehittämän Akwé: Kon -menettelymallin mukaisesti. Metsähallitus tuottaa nykytilan kuvaukset valtion maiden maankäytöstä, luonto- ja kulttuuriperintökohteista ja

⁴ Biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen alkuperäiskansojen perinnetietoa käsittelevän artikla 8j:n kansallisen asiantuntijatyöryhmän loppuraportti.

Metsähallituksen toiminnasta. Akwé: Kon -ryhmä arvioi suunnitelmaa koko prosessin ajan ja tuottaa näkemykset saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksistä suhteessa suunnitelman sisältöön.

Akwé: Kon -toimintamallia voidaan käyttää Metsähallituksen ja Saamelaiskäräjien sekä koltta-alueella Kolttien kyläkokouksen yhteisellä päätöksellä myös yksittäisissä erityiskohteisiin liittyvissä hankkeissa, joilla on merkittävä vaikutus saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin.

3. Akwé: Kon -toimintamalli

3.1. Toimintamallin käyttö

Saamelaisia Akwé: Kon -prosessissa edustaa Saamelaiskäräjät ja koltta-alueella Saamelaiskäräjien lisäksi Kolttien kyläkokous. Akwé: Kon -ohjeita soveltamalla voidaan prosessin eri vaiheissa tunnistaa ja reagoida saamelaiskulttuurin säilyttämisen kannalta tärkeisiin asioihin ja saamelaisten huolenaiheisiin. Menettelytapa on työkalu tunnistaa ne saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytykset, jotka Metsähallituksen tulee ottaa huomioon maankäytön ja luonnonvarojen käytön suunnittelussa.

Jos kyse on jonkin edellä mainitun suunnitelman pienimuotoisesta päivittämisestä, Metsähallitus ja Saamelaiskäräjät voivat yhdessä sopia, ettei hankkeessa noudateta Akwé: Kon -ohjetta. Koltta-alueella asiasta sovitaan lisäksi Kolttien kyläkokouksen kanssa.

Metsähallitus hyötyy Akwé: Kon -ohjeiden mukaisesta suunnitteluprosessista. Vuorovaikutus Metsähallituksen ja alueen käyttäjien kanssa lisääntyy työryhmyöskentelyn aikana. Akwé: Kon -työryhmä täydentää Metsähallituksen osallistavaa maankäytön suunnittelujärjestelmää. Toimintamallilla pyritään turvaamaan saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytykset suunnitelmassa.

Akwé: Kon -toimintamalli mahdollistaa tarvittavien muutosten tekemisen suunnitelmaan eri vaiheissa suunnitelman laadintaa. Saamelaiskulttuuriin kohdistuvien vaikutusten osalta arvioinnin tekevät alueen käyttäjät, mikä parantaa vaikutustenarvioinnin luotettavuutta. Vaikutustenarvioinnin ja suunnitelman täsmällisyyden kannalta on tärkeää, että työryhmä kokoontuu arvioimaan myös lausuntokierrokselta saatua palautetta ja palautteen vaikutusta suunnitelmaan. Ryhmältä kuullaan perustellut arviot siitä, onko toimenpiteillä vaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiseen ja samalla ryhmän näkemyksen mukaisia vaikutuksia vähentäviä tai kokonaan poistavia ratkaisuja. Jos Metsähallitus ei katso voivansa toteuttaa toivottuja muutoksia kokonaan tai osaksi, kirjaa Metsähallitus aina perustelut suunnitelmaan (tai erilliseen liitteeseen).

Akwé: Kon -ohjeiden soveltaminen ei poista lakisääteistä saamelaiskäräjälain 9 § mukaista neuvottelovelvoitetta merkittävässä ja laajakantoisissa asioissa. Toiminnassaan Metsähallitus pyrkii myös muutoin aktiiviseen vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön Saamelaiskäräjien, Kolttien kyläkokouksen sekä muiden saamelaisten toimijoiden kanssa. Metsähallituksen aloitteesta aloitettavista kaavoitushankkeista käydään neuvottelu ennen hankkeen aloittamista Saamelaiskäräjien ja koltta-alueella Kolttien kyläkokouksen kanssa. Jos esim. kansallispuistoille laadittavissa hoito- ja käyttösuunnitelmissa jätetään saamelaiskulttuurille merkittäviä asioita linjattavaksi luontomatkailevuunnitelmissa, suunnitelmasta neuvotellaan Saamelaiskäräjien ja tarvittaessa Kolttien kyläkokouksen kanssa.

3.2. Ennakkoneuvottelu

Suunnittelutarpeen ilmetessä käynnistetään ennakkoneuvottelu. Ennakkoneuvottelussa Saamelaiskäräjät, koltta-alueella lisäksi Kolttien kyläkokous ja Metsähallitus sopivat alustavasti toiminnan tavoitteista, Akwé: Kon -prosessin sisällöstä ja sen käynnistämisestä, sekä Akwé: Kon -prosessille varattavista resursseista sekä työlle asetettavasta aikataulusta, joita voidaan tarvittaessa tarkentaa työn edetessä. Ennakkoneuvottelussa sovitaan myös suunnittelun tueksi laadittavista selvityksistä. Metsähallitus toimittaa ennakkoneuvottelua varten osallistujille tiedot keskeisistä suunnittelukysymyksistä sekä esitykset resursseista ja aikataulusta. Ennakkoneuvottelusta laaditaan pöytäkirja, josta tulee käydä mm. ilmi, mistä asioista on saavutettu yhteisymmärrys, mistä vielä neuvotellaan ja mistä ei ole mahdollista saavuttaa yhteisymmärrystä.

3.3. Akwé: Kon -työryhmän nimeäminen

Jos ennakkoneuvottelussa sovitaan, että suunnittelussa käytetään Saamelaiskäräjien ja Metsähallituksen yhdessä sopimaa Akwé: Kon -toimintamallia, Metsähallitus pyytää Saamelaiskäräjiä nimeämään Akwé: Kon -työryhmän. Työryhmään valitaan 4-7 henkilöä, puheenjohtaja mukaan lukien.

Saamelaiskäräjät nimeää ja päättää Akwé: Kon -työryhmän jäsenten määrän, jäsenet sekä puheenjohtajan suunnittelun alueen saamelaisia kuultuaan. Koltta-alueella Kolttien kyläkokous päättää puolet edustajista ja Saamelaiskäräjät puolet. Työryhmän jäsenten määrää päätettäessä on otettava huomioon suunnitelman maantieteellinen laajuus, saamelaiskulttuurin moninaisuus alueella sekä mahdollisten vaikutusten laajuus ja merkittävyys saamelaiskulttuurille.

Nimeämisessä Saamelaiskäräjät ja Kolttien kyläkokous ottavat huomioon seuraavat asiat:

- Akwé: Kon -työryhmään valitaan niitä alueen saamelaisia käyttäjiä, joiden etuihin suunnitelma todennäköisesti vaikuttaa - miehiä ja naisia, eri ikäpolvien edustajia. Kaikkien työryhmään valittujen tulee olla alueen saamelaisen perinteisen tiedon haltijoita, jotta luonnon monimuotoisuuteen ja sen kestävään hyödyntämiseen liittyvä perinteinen tieto, innovaatiot ja käytänteet tulevat huomioon otetuksi suunnittelun kaikissa vaiheissa.
- Mahdollisten jäsenten ja valmistelijan asiantuntemus, kiinnostus ja mahdollisuus sitoutua Akwé: Kon -työryhmyöskentelyyn tulee varmistaa etukäteen.

Ryhmälle järjestetään työn alkuvaiheessa perehdytys Akwé: Kon -työryhmän roolista ja tehtävistä, työlle asetetuista odotuksista sekä toteutuneista, vireillä olevista sekä tulevista Akwé: Kon -prosesseista, suunnitelmien/hankkeiden hallinnollisesta prosessista sekä perinteisen tiedon keruumenetelmistä ja vaikutustenarvioinnista.

Saamelaiskäräjät ja Metsähallitus pyrkivät perehdyttämään eri osiin saamelaisten kotiseutualuetta valmistelijoita, jotka tuntevat Saamelaiskäräjien ja Metsähallituksen yhdessä sopimaan Akwé: Kon -toimintamallin, ja jotka ovat potentiaalisia valmistelijoita tuleviin Akwé: Kon -prosesseihin.

3.4. Akwé: Kon -työryhmän tehtävät

Työryhmätyöskentelyn tavoitteena on turvata ennen kaikkea saamelaisten luontoon sidotun perinteisen tiedon, käytänteiden ja innovaatioiden säilyminen sekä perinteisten luonnonkäyttötapojen säilyminen. Työryhmätyöskentelyn avulla huomioidaan eri ikäryhmien ja sukupuolten tarpeita suunnitelmissa.

Akwé: Kon -työryhmä on riippumaton ja toimii itsenäisesti osallistuen suunnitelman kaikkiin vaiheisiin Akwé: Kon -ohjeiden mukaisesti. Akwé: Kon -työryhmä raportoi työstään suoraan Metsähallitukselle ja Saamelaiskäräjille, sekä kolttala-alueella lisäksi Kolttien kyläkokoukselle.

Työryhmätyöskentelyn kautta on tarkoitus saada suunnitelmaan pohjatietoa alueen perinteisestä käytöstä, saamelaiskulttuurille ja elinkeinoille tärkeistä elinympäristöistä ja alueista, kulttuuriperinnöstä ja eliölajeista, joita tulee erityisesti varjella tai suojella. Työryhmä tekee esityksiä luonnon monimuotoisuuden sekä saamelaisten perinteisen tiedon ja luonnonkäytön turvaamiseksi, sekä esittää oman näkemyksensä siitä, miten alueiden hoitoa ja käyttöä tulisi kehittää. Työryhmä laatii saamelaiskulttuurin, perinteisen tiedon ja perinteisen luonnonkäytön osalta alueen nykytilakuvauksen sekä tältä osin arvioi suunnitelman vaikutukset.

Työryhmä osallistuu vuorovaikutteisesti arviointiin suunnitelman vaikutuksista saamelaiskulttuurin harjoittamisen edellytyksiin koko prosessin ajan. Tähän liittyen työryhmä pohtii ja esittää eri vaiheissa näkemyksiään siitä, miten kielteisiä vaikutuksia saamelaiskulttuurille voidaan lieventää, ja miten myönteiset vaikutukset tukevat saamelaiskulttuurin harjoittamista. Työryhmä osallistuu suunnitelmien toteutuksen seurannan suunnitteluun.

Akwé: Kon -työryhmä pitää suunnitteluprosessin päätteeksi yhdessä Metsähallituksen kanssa kokouksen, jossa käsitellään kootusti työryhmän esityksen vaikutukset lopulliseen hyväksytyyn suunnitelmaan sekä perustellaan ne suunnitelman kohdat, joissa ryhmän näkemyksiä ei ole voitu ottaa huomioon.

3.5. Akwé: Kon -työryhmän puheenjohtaja

Akwé: Kon -työryhmän puheenjohtaja koordinoi yhdessä työryhmän valmistelijan kanssa työryhmän ulkopuolista viestintää ja edustaa työryhmää yhteistyöryhmässä ja muussa yhteistyössä Metsähallituksen ja Saamelaiskäräjien kanssa.

Puheenjohtaja johtaa ja kutsuu koolle Akwé: Kon -työryhmän kokoukset yhdessä valmistelijan kanssa.

3.6. Akwé: Kon -työryhmän valmistelija

Metsähallitus nimeää Saamelaiskäräjien esityksestä ryhmälle valmistelijan, joka on samalla työryhmän sihteeri. Valmistelijan valinnassa tulee ottaa huomioon Akwé: Kon -työryhmän näkemys sekä se, ettei valmistelijan esteellisyys aiheuta ristiriitaa työryhmän työssä. Valmistelija nojautuu työssään Akwé: Kon -ryhmän näkemyksiin. Valmistelija osallistuu Akwé: Kon -työryhmän ja yhteistyöryhmän kokouksiin. Valmistelijan valinnassa katsotaan eduksi perinteisen tiedon tuntemus, saamen kielen osaaminen, Akwé: Kon -toimintamallin tuntemus sekä raportointi- ja vuorovaikutustaidot.

3.7. Metsähallituksen suunnittelija

Metsähallituksen suunnittelijan tehtävänä on tuottaa ja koota materiaalia työryhmän käyttöön työryhmän tarpeiden pohjalta yhdessä Metsähallituksen muiden asiantuntijoiden kanssa.

Metsähallituksen suunnittelija osallistuu Akwé: Kon -työryhmän kokouksiin työryhmän toiveiden mukaisesti. Suunnittelijan nimeämisessä tulee ottaa huomioon, ettei henkilön esteellisyys aiheuta ristiriitaa työryhmän työssä.

3.8. Kielen valinta

Työryhmä käyttää työskentelyssään valitsemaansa kieltä ottaen huomioon saamen kielilain. Ryhmän jäsenillä on kielivalinnasta riippumatta oikeus käyttää tulkkia. Työskentelyasiakirjat laaditaan suomeksi, mutta niistä käännetään tarvittavat saamenkieliset versiot.

3.9. Resurssit

Metsähallitus osoittaa Akwé: Kon -työryhmälle resurssit Akwé: Kon -prosessiin osallistumista varten. Käytännössä tämä tarkoittaa työryhmän jäsenten matkakulujen ja ansionmenetysten korvaamista sekä kokouspalkkiota. Jäsenten kulujen korvaamisessa käytetään samoja palkkioperiaatteita kuin mitä saamelaiskäräjät käyttää luottamusmiestoiminnassaan. Metsähallitus vastaa suunnitelmien tulkki- ja käännöskustannuksista sekä tiedottamiseen liittyvistä kuluista.

Pääsääntöisesti työryhmä työskentelee ja pitää kokoukset kohteena oleva suunnitelma-alue huomioon ottaen saamelaisten kotiseutualueella, jäsenten matkustamisen huomioon ottaen parhaiden kulkuyhteyksien mukaisissa Metsähallituksen toimipaikoissa tai muissa sopivissa kokoontumispaikoissa. Kustannukset korvataan pääsääntöisesti saamelaisten kotiseutualueen sisäiseen matkustamiseen liittyen. Matkakuluja kotiseutualueen ulkopuolelta korvataan vain poikkeustilanteessa, esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jos työryhmän jäsen opiskelee ja asuu sen johdosta kotiseutualueen ulkopuolella. Kulttuurisidonnaisuus kyseiseen alueeseen ja kyseisen alueen saamelaisyhteisön näkemys otetaan erityisesti huomioon. Kustannusten korvaamisesta sovitaan erikseen, jos työryhmä haluaa pitää jonkun yksittäisen kokouksen perustellusta syystä merkittävästi saamelaisalueen ulkopuolella.

Metsähallitus vastaa Akwé: Kon -työryhmän valmistelijan palkkiosta, joka perustuu kokouksiin ja kokouksia valmistelevaan työhön käytettävään aikaan sekä tuotettuun materiaaliin. Palkkio pitää sisällään kokouksen valmistelun, kokousten välillä tehdyn valmistelutyön, kokouspöytäkirjan laatimisen sekä kokouksen jälkeen tarvittavan materiaalin viimeistelyn. Valmistelijan suunniteltu työpanoksen määrä ja sen korvaaminen sovitaan ennakoneuvottelussa.

3.10. Viestintä ja vuorovaikutus

Metsähallitus perustaa verkkosivuilleen Akwé: Kon -sivut. Sivuilta löytyy kootusti toteutetut ja käynnissä olevat Akwé: Kon -prosessit, sisältäen toteutuneiden suunnitelmien Akwé: Kon -prosessien työryhmien esitykset sekä niiden vaikutukset suunnitelmiin. Lisäksi sivuilta löytyy työryhmät ja käynnissä olevien prosessien tilanne. Sivuilla esitetään suunnitelutilanne ja käynnissä olevat suunnitelmat myös karttataarkasteluna. Sivuilla mahdollistetaan Akwé: Kon -työryhmän reaaliaikainen viestintä.

Akwé: Kon -työryhmän ulkoista viestintää koordinoi ryhmän puheenjohtaja yhdessä valmistelijan kanssa.

Hankkeista tiedotetaan asianosaisille ja osallistutetaan heitä suunnitelman laatimiseen prosessin kaikissa vaiheissa. Alkuperäiskansan edustajille varataan mahdollisuus osoittaa näkemyksensä myös kirjallisesti. Viestinnässä huomioidaan mm. internet, sosiaalinen media, radio ja kuulemistilaisuudet. Viestintä tapahtuu myös saamen kielellä.

Akwé: Kon -työryhmälle varataan mahdollisuus lisäksi järjestää ennakoneuvottelussa sovituissa laajuudessa saamelaisten kuulemistilaisuuksia (ml. työpaja) suunnittelu- tai hankealueella, tiedottaa työstään erikseen sekä kerätä palautetta vaikutusarvioinnista sekä tekemistään esityksistä ja näkemyksistä. Metsähallitus avustaa em. tehtävissä tarvittaessa.

Metsähallitus vastaa tiedottamisen, kuulemistilaisuuksien ja osallistamisen kustannuksista.

4. Akwé: Kon -työryhmien aineiston julkisuus, arkistointi ja jatkokäyttö

Akwé: Kon -työryhmän kokouspöytäkirjat ovat julkisia asiakirjoja, kun suunnitelma on hyväksytty ja ne viedään Metsähallituksen asianhallintajärjestelmään. Akwé: Kon -työryhmä voi määritellä perinteiseen tietoon liittyvän aineiston, jota ei liitetä osaksi julkisia pöytäkirjoja, säilyttämisestä. Akwé: Kon -työryhmä yhdessä Saamelaiskäräjien ja tarvittaessa Kolttien kyläkokouksen kanssa sopii ei-julkisen aineiston käyttämisestä ja säilyttämisestä. Akwé: Kon -työryhmä työstää loppuraportin, josta valmistellaan julkinen kooste.

5. Suunnitelmien ja niihin liittyvien hankkeiden toimeenpanon seuranta

Saamelaiskäräjät, Metsähallitus, sekä kolttala-alueella lisäksi Kolttien kyläkokous kokoontuvat kahden vuoden välein, tai tarvittaessa useammin, arvioimaan suunnitelmien ja niihin liittyvien hankkeiden toteutumista. Saamelaisten kotiseutualueen paliskunnat voivat halutessaan osallistua seurantaprosessiin. Mikäli tässä kokouksessa katsotaan tarpeelliseksi jonkin yksittäisen suunnitelman yksityiskohtaisempi seuranta, järjestetään ko. suunnitelman osalta erillinen kokoontuminen, jossa sovitaan jatkotoimista.

Mikäli hankkeiden tai suunnitelmien toimeenpanon aikana havaitaan saamelaiskulttuuriin negatiivisesti kohdistuvia vaikutuksia, joita ei ole kyetty suunnitelmien laadinnan aikana ottamaan huomioon, em. osapuolet kokoontuvat sopimaan tarvittavista toimenpiteistä. Em. osapuolet voivat myös yhdessä sopia suunnittelualueen tilanteen muututtua suunnitelman laadinnan ajankohdasta olennaisesti siitä, tulisiko suunnitelmaa joltain osin tarkistaa tai päivittää kokonaisuudessaan. Kokousten asialistat valmistellaan yhdessä ja kokouksista laaditaan pöytäkirja.

Saamelaiskäräjät ja Metsähallitus informoivat kansallista 8j-työryhmää osana biodiversiteettisopimuksen velvoitteiden toimeenpanoa. Työryhmälle lähetetään Akwé: Kon -ryhmien raportit vahvistetuista suunnitelmista.

6. Toimintamallin seuranta ja kehittäminen

Saamelaiskäräjät, Kolttien kyläkokous ja Metsähallitus seuraavat toimintamallin toimivuutta ja toteutumista yhdessä ja tekevät siitä viiden vuoden välein, tai tarvittaessa useammin, väliarvion. Toimintamallia kehitetään tarvittaessa niiltä osin, kuin se todetaan tarpeelliseksi.

Metsähallitus, Saamelaiskäräjät ja Kolttien kyläkokous pyrkivät edesauttamaan Akwé: Kon - menettelyn käyttöönottoa muiden toimijoiden vastuulla olevissa valtion maille kohdistuvissa maankäytön suunnittelun prosesseissa.